

Sygn. akt III KK 47/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Teresa Jarosławska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,
w sprawie **W. P.**

dot. odszkodowania i zadośćuczynienia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 20 czerwca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 11 października 2012 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w
G.

z dnia 22 maja 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 7 czerwca 2011 r. zaliczono - na podstawie art. 420 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 417 k.p.k. - na poczet orzeczonej wobec W. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 14 stycznia 2009 r. sprawie II K .../05 kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w K. (sygn. akt II K .../06) od dnia 10 listopada 1998 r. do dnia 3 grudnia 1998 r., w której to sprawie został on prawomocnie uniewinniony. W piśmie z dnia 12 czerwca 2009 r. W. P. złożył do Sądu Okręgowego w G. wniosek „o odszkodowanie za niesłuszne skazanie” domagając się zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie II K .../06.

Wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 22 maja 2012 r. (sygn. akt XI Ko .../09-O) oddalono wniosek W. P. o zasądzenie do Skarbu Państwa odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w sprawie II K .../06. Wyrok ten został trzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 11 października 2012 r.

Od tego wyroku kasację na korzyść W. P. wniósł jego pełnomocnik, zarzucając temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie naruszenie przepisów prawa procesowego art. 457 § 3 k.p.k. polegające na naruszeniu reguł prawidłowej kontroli instancyjnej poprzez:

- niewłaściwe rozpoznanie zarzutu podniesionego w mowie końcowej pełnomocnika dotyczącego naruszenia przepisu art. 22 § 1 k.p.k. wyrażające się aprobatą bezpodstawnego zawieszenia przez Sąd Okręgowy postępowania dotyczącego odszkodowania za niesłuszne aresztowanie, a tym samym umożliwienie Sądowi Rejonowemu w S. dokonanie z urzędu zaliczenia oczywiście niesłusznego aresztowania na poczet innej orzeczonej przez ten Sąd kary pozbawienia wolności, wbrew treści złożonego przez W. P. wniosku o zasądzenie odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie;

- niewłaściwe rozpoznanie zarzutu naruszenia »przepisu art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 558 k.p.k. wyrażające się w poglądzie, iż zarzut zawisłości sporu mógłby ewentualnie dotyczyć postępowania przed Sądem Rejonowym w S.,

podczas gdy dotyczy właśnie sprawy o odszkodowanie na podstawie przepisów z rozdz. 58 k.p.k. jako wszczętej wcześniej;

- niewłaściwe rozpoznanie zarzutu naruszenia przepisu art. 6 k.p.k. , będącego dyrektywą wynikającą z Konstytucji RP (art. 42 ust.2) oraz ze zobowiązań prawnomiędzynarodowych (art. 14 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 6 ust. 3 lit. C Europejskiej Konwencji Praw Człowieka) wyrażające się w aprobującej ocenie nie zawiadomienia przez Sąd Okręgowy Sądu Rejonowego w S., iż wnioskodawca (skazany) ma ustanowionego z urzędu pełnomocnika, w toczącej się na podstawie przepisów rozdz. 58 k.p.k. przed Sądem Okręgowym sprawie oraz nie pouczeniu wnioskodawcy o prawie do korzystania z pomocy innego obrońcy z urzędu W postępowaniu przed Sądem Rejonowym zwłaszcza, że w okresie tym Wnioskodawca (skazany) pozbawiony był wolności.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadnym okazał się zarzut pełnomocnika wnioskodawcy dotyczący nieprawidłowej kontroli odwoławczej dokonanej przez Sąd Apelacyjny. W szczególności Sąd ten przyjął, że postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 7 czerwca 2011 r. o zaliczeniu na poczet kary łącznej pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w K. (sygn. akt II K .../06) stało się prawomocne z dniem 1 lipca 2011 r., co miało przesądzić o dezaktualizacji roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności (s. 5 uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego). Tymczasem prawomocność tego postanowienia nie jest oczywista. Wnioskodawca w dniu 28 kwietnia 2011 r., został zatrzymany i osadzony w Areszcie Śledczym w G. Z informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego znajdującej się na k. 144-145 wynika, że od dnia 28 kwietnia 2011 r. rozpoczął wykonywanie kary 3 lat pozbawienia wolności w sprawie II K .../05, co oznaczało, że skuteczne doręczenie mu orzeczenia mogło nastąpić od tego momentu wyłącznie w trybie określonym w art. 134 § 2 k.p.k. Brak jest jednak informacji, że faktycznie zostały spełnione warunki skutecznego doręczenia wnioskodawcy postanowienia Sądu Rejonowego

w S. za pośrednictwem administracji zakładu, w którym go osadzono. W aktach sprawy znajdują się natomiast dwie sprzeczne informacje – na odpisie postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 7 czerwca 2011 r. zaznaczono, że postanowienie stało się prawomocne w dniu 1 lipca 2011 r. (k. 135), natomiast w notatce urzędowej z dnia 2 sierpnia 2011 r. (k. 131) wskazano, że „(...) postanowienie z dnia 7.06.2011 r. W. P. odebrał w dniu 26.06.2011 r. (...)”, co wyklucza by postanowienie to stało się prawomocne w dniu 1 lipca 2011 r. Okoliczności te powinny wzbudzić wątpliwości Sądu odwoławczego, który powinien je wyjaśnić. Brak bowiem prawidłowego doręczenia odpisu postanowienia o zaliczeniu okresu rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet kary orzeczonej w innej sprawie podważałby tezę Sądu odwoławczego o prawomocnym charakterze tego postanowienia. Kwestia ta wymaga więc dokonania stosownych ustaleń przez Sąd odwoławczy, co powinno nastąpić w trakcie ponownego rozpoznania sprawy.

Niezależnie od powyższych okoliczności należy wskazać, że w trakcie tego ponownego rozpoznania Sąd Apelacyjny powinien mieć także na względzie treść wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawa Włoch przeciwko Polsce, skarga nr 33475/08), który zajął odmienne stanowisko od wyrażonego w treści postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r. (I KZP, OSNKW 2007/10/70). W szczególności, z uzasadnienia wyroku Trybunału wynika, że sąd rozpoznając wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie, powinien rozważyć, czy dokonane wcześniej zaliczenie pozbawienia wolności na poczet orzeczonej w innym postępowaniu kary rzeczywiście w pełni kompensuje szkodę i krzywdę, jakiej doznał wnioskodawca wskutek niesłusznego pozbawienia wolności (§§ 29-32 uzasadnienia). Szeroką analizę znaczenia tego wyroku dla wykładni i stosowania przepisów rozdziału 58 k.p.k. przedstawiła Małgorzata Wąsek-Wiaderek w opracowaniu „O odszkodowaniu za niewątpliwe niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Uwagi na tle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie Włoch nr 2 p. Polsce” (Palestra 2012, nr 1-2, s. 56 i n.). Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku ogóle nie odniósł się do treści wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, tymczasem przyjęta przez Trybunał wykładnia art. 5 ust. 5 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności musi zostać uwzględniona w procesie wykładni przepisów zawartych w

rozdziale 58 k.p.k. oraz stosowanych uregulowań Kodeksu cywilnego. Zgodnie bowiem z art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Wynika stąd wymóg takiej wykładni ustawy, która w sposób najdalej idący pozwalałaby zapewnić zgodność z ratyfikowaną konwencją międzynarodową. Brak możliwości osiągnięcia takiej zgodności powinien zaś prowadzić do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego ze stosownym pytaniem prawnym w trybie art. 193 Konstytucji RP.

Sąd, stosując regulacje zawarte w rozdziale 58 k.p.k. nie może więc obecnie poprzestać na wykładni przepisów zawartych w tym rozdziale przyjętej w postanowieniu SN 20 września 2007 r., I KZP 28/07, ale zobligowany jest do odniesienia się do wykładni art. 5 ust. 5 Konwencji przyjętej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka we wskazanym wcześniej wyroku oraz argumentów przytoczonych przez Trybunał w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia.

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności, należało orzec jak w sentencji.